

Милан ЂОКИЋ

ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ОГРАДА У НАМА

(Поводом ликовне манифестације "КРАЉЕВАЧКИ ЛИКОВНИ СТВАРАОЦИ '87", новембар 1987, Галерија Народног музеја)

Пулсирања која су се убрзаније осетила у краљевачким ликовним просторима задњих година означила су нека рашчишћавања. Видећемо по томе, ако се само сетимо заједничке октобарске изложбе пре неколико година: уместо велике разуђености у схватањима од знања, тренутних достигнућа, до различитих нивоа излагача, појавила су се пре свега нова имена. Многи који нису могли да држе корак, остали су по страни, а личне могућности у жижи интересовања оштриле су копља.

Али су се све више појављивала имена стваралаца, који су рођењем, школовањем или судбински везани за ове просторе, и који се олазивају на тихи позив.

Уз то су се појавиле, без обзира на скромне стимулансе многе самосталне изложбе млађих стваралаца из центара, усретсређених да се дело прикаже до свих слојева публике. Галеријски простор постао је тако донекле митски центар. Узимајући у обзир текуће трендове, оно што се појављује као линија кретања у светским оквирима и допире као таласање до нас, чисту изворност и праву уметност увек су спасавали таленти и средишна равнотежа, као подстицај инспирације.

Знање често дугује карту незнању, у сучељавању различитих естетика настаје разграђивање и кристализација. Неко ради више, неко ефикасније, лична посвећеност и загриженост у уметности упућује на корене, брзи рад на прелиставање иновација, али је онај непоновљив занос пресудан, у свим дилемама и трагањима. Па, уметник је тај усамљеник наслоњен на невидљиви стуб, о кога се очешу пролазици, а он занешен, није способан да учини зло ни мраву. И сва остала културна настојања да се надграђује и досипа, без обзира на кочнице, све до мултикултурног шока.

Селективност и рад жирија, необавезни бунт или реакције, ту више престаје да буде важно ко је млађи, ко старији, ко знању супротставља жарку жељу, где се рационално сједињује с интуитивним, сви ударају на врата афирмације, док бубњевци добују преко реке, а суштина остаје иста и тако једноставна: наћи три добро сложена односа, или сместити ново јаје на непоновљив начин. А то значи саопштити гледаоцу осећај сликара, макар се радило и о најневажнијој ствари која је предмет слике.

И на овој изложби, да подвучемо, осећа се присуство дела сликара који су у себи сачували везе са родним градом, па тако то даје допринос целој изложби и сучељава размишљања.

Ванђел Бадули, најстарији од њих, чију уметничку биографију препознајемо у недавном каталогу Уметничке школе у Београду, коју је похађао 1930-34. год., и Академски течај, учио сликарство код Љубе Ивановића и Бете Вукановић. За Краљево је везан наставом цртања у гимназији коју је водио 1938-1941. године. На овој изложби је заступљен са два акварела, колористички топло интонираних.

Чела Павловић, познат ближе још од самосталне изложбе, и овде се представио сликама апстрактног карактера у рафинману топлог и жарког интензитета, у којима се наслућује одјек медитеранских простора и веза.

Момчило Антоновић у трагању за људском фигуром и ликом у ишчекивању, овде је несумњиво у својој зрелој, уравнотеженој фази, где се ни гест, ни паста, ни насноћа не губе, веч допуњавају.

Драган Јовановић оријентисан синтетичком размишљању налази у сведености плохе онај мукли тон, који оживљава ствар са минимумом линије, а мета-паузама доводи до загонетности своје мотиве, без обзира да ли се ради о аутопортретима или композицији са црквом у Паризу.

Графике Љиљане Павловић одају по колористичким вредностима неусиљен сликарски рафинман, у коме извесну улогу игра стилизација и декоративне компоненте.

Драган Милосављевић истражује простор знака, покрет, гест или динамику неког сећања, које је остало као отисак иза доживљеног сна.

Звонко Тилић у сведености мотива, без губљења пуноће пејсажа, у техници суве игле даје мекоту увијања и преламања носталгичних простора, где је човеково присуство само далеки одјек.

Ако бисмо акцентирали "потврду истрајности", као и то да ове изложбе нису "боље од претходних — оне су једноставно речено, све богатије и разноврсније"¹⁾, то би се односило и на разнородни избор дела уметника који живе и раде у Краљеву и којима је заиста ово излагање једна висока тачка за доказивање сопственог пута или трагања.

Тако се Павле Поповић и даље удубљује, без много видљивог апстраховања, у најједноставније мотиве, као што је мртва природа, истражујући у колористичким осмишљавањима везе, и дајући мери односа на слици примарну важност.

О Милану Ђокићу, да цитирамо шта је речено: (он):... "Улаже себе и свој труд, своју уметност и радост постојања у нагонски наслућен неизвестан циљ: бавити се сновима, живети у метафори живота, отетој од луцидних тренутака сазнања и доживљавања"...²⁾

Радош Ракуш на извештан начин у себи спаја поетику и алгебру, у пригушеној скоро ишчезлој боји налази психоаналитичке просторе, где хумор спасава фројдовску тему и превазилази је.

У скулптури у дрвету Бранислав Милашиновић у сведеним формама тражи однос равнотеже масе и тежине. Миладин Ивковић бави се просторним композицијама усмерења у техници метала. У оба случаја материјал игра видну улогу. Ненад Стефановић у изнијансираности и аналитичком приступу, Дејан Крга у грађењу атмосфере или личне карте пејсажа. Слободан Маринковић у арабесци, ненаметљивој у композицији дају своје студиозне прилоге.

Драган Пешић у експресивном приступу наглашава потез, гест, у коме сливена енергија остаје затворена и фиксирана. Драгољуб Босић у експресивној ослобођености креће ка необичним записима унутрашње напетости. Милорад Маравић наставља поступно у стилизованим нефигуративним формама, а Ђорђе Симић у сведености мотива у акварелу тражи топлу и сензибилну наднешеност над њим. Љубомир Попаречанин тражи минимум простора на тлу, и низ других, који својим присуством сведоче да се много више дешава на овим краљевачким просторима, него што се види, и што захтева лични увид и самокритичност. У појединим слушајевима ради се о карактеру изласка из свакодневне чауре, превазилажењу ограда у нама, да се сан и занос оживотвори и транспонује. "А ако је свет диван и заносан — каже Сињавски — то је зато што буди жељу да се пише о њему. Казаћу да је у почетку била уметност, а стварност је дошла после". Па, и на овим просторима где се у уметности трага, без комплекса регије, где није све "догодило се прошле ноћи", одјек, или копија виђеног, већ се често гради на напетом и драматичном, на постулатима, чија унутрашња вокација тражи сопствени глас.

И на овој изложби и даље намећу се неколико од низа изузетних сликара — аматера, чији глас може да изненади и укомпонује се са осталима.

ПРИМЕДБЕ:

- 1) Душан Ђокић: Потврда истрајности, Предговор каталога "Краљевачки ликовни ствараоци '87"
- 2) Михаило Бошњаковић: Предговор каталогу самосталне изложбе Милана Ђокића у Галерији Дома културе Чача, фебруар '87